

ALN-114
SZOCIOLINGVISZTIKA
(I.félév, heti 1 óra ea.)

Tematika

I. Rendszernyelvészet – társadalmi szempontú nyelvészet. A szociolingvisztika és a rokon diszciplínák (pszicholingvisztika, pragmatika, diskurzuselemzés, konverzációelemzés). A szociolingvisztika elvei és módszertana.

II. Nyelv és társadalom, nyelv és nyelvváltozat. Beszélőközösségek, társadalmi hálózat.

III. Variációs szociolingvisztika. A nyelvi változó. Változatvizsgálatok. Változat és változás. A nyelvi változás Labov-féle elmélete. A nyelvi változás más modelljei.

IV. Nyelv és kultúra. A beszélés néprajza (Hymes). A nyelvi relativizmus elmélete (Sapir – Whorf). Kategorizáció és prototípus.

Olvasmányjegyzék

(Lásd még a **Szociolingvisztika 2.** és az **Alkalmazott szociolingvisztika** c. tárgyak olvasmányjegyzékét is!)

Tankönyv:

Wardhaugh, R.: *Szociolingvisztika* (Osiris – Századvég, Budapest, 1. kiadás: 1995) c. könyvének következő fejezetei:

1. Bevezetés
2. Nyelv, dialektusok és változatok
5. Beszélőközösségek
6. Regionális és szociális eltérések
7. Változatvizsgálatok: eredmények és problémák
8. A nyelvi változás
9. Nyelv és kultúra
10. Etnográfia és etnometodológia

Segédkönyvek:

Trudgill, P.: *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. JGyTF Kiadó, Szeged, 1997
Szociolingvisztikai szöveggyűjtemény. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XII.
Szerk. A. Jászó Anna és Bódi Zoltán. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2002

Magyar nyelvű kézikönyvek:

Cseresnyési László: *Nyelvek és stratégiák avagy a nyelv antropológiája*. Tinta Kiadó, Budapest, 2004
Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat. Szociolingvisztikai alapfogalmak*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1996

Kontra Miklós (szerk.): *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003

Kötelező olvasmányok:

- Bynon, T.: A nyelvi változás társadalmi okai. In: Uő: *Történeti nyelvészet*. Osiris Kiadó, Budapest, 1997. Ötödik fejezet: 184–200
- Hymes, D.: A nyelv és a társadalmi élet kölcsönhatásának vizsgálata. In: Pléh – Síklaki – Terestyéni 1988/II., 86–133
- Kontra Miklós: A vizsgálat keretei. In: uő: (szerk.): *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 41–84
- Kontra Miklós: A magyarországi magyar nyelvhasználat variabilitásáról. In: *A magyar nyelv kézikönyve*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003, 301–325
- Kontra Miklós: A határon túli magyar nyelvváltozatok. In: *A magyar nyelv kézikönyve*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003, 301–321
- Labov, W.: A nyelvi változás és változatok. Egy kutatási program terepmunka módszerei. *Szociológiai Figyelő* 1988/4, 22–48
- Labov, W.: A nyelvi változás mechanizmusáról. In: Pap – Szépe, 255–285
- Várad Tamás: A Budapesti Szociolingvisztikai Interjú. In: *A magyar nyelv kézikönyve*. Szerk. Kiefer Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2003, 323–359

További magyar nyelvű szakirodalom:

- Balogh Lajos – Kontra Miklós (szerk.): *Élőnyelvi tanulmányok*. MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1990
- Kiss Jenő (sorozatszerk.): *Egyetemi szociolingvisztikai dolgozatok*. ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszéke, Budapest, 1993–
- Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): *A magyar nyelv rétegződése I–II*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988
- Kontra Miklós (szerk.): *Beszélt nyelvi tanulmányok* (szerk.). MTA Nyelvtudományi Intézete, Bp., 1988
- Kontra Miklós (szerk.): *Társadalmi és területi változatok a magyar nyelvben*. MTA Nyelvtudományi Intézete, 1992
- Pap Mária – Szépe György (vál. és szerk.): *Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások*. Gondolat, 1975
- Pléh Csaba – Síklaki István – Terestyéni Tamás (vál. és szerk.): *Nyelv, kommunikáció, cselekvés I–II*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1988 [új kiadás: Osiris Kiadó, Budapest, 1997]
- G. Varga Györgyi: *Alakváltozatok a budapesti köznyelvben*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1968

Angol nyelvű szakirodalom:

Kézikönyvek, monográfiák:

- The Handbook of Sociolinguistics* (ed. by Florian Coulmas). Blackwell, 1997
- Sociolinguistics. An International Handbook of the Science of Language and Society* 1–3. 2nd completely revised and extended edition. Ed. by Ulrich Ammon – Norbert Dittmar – Klaus J. Mattheier – Peter Trudgill. W. de Gruyter, Berlin – New York, 2006

Chambers, J. K.: *Sociolinguistic Theory. Linguistic Variation and its Social Significance*. Oxford UK & Cambridge USA, Blackwell, 1995

Figueroa, E.: *Sociolinguistic Metatheory*. Oxford, Pergamon Press, 1994

Hudson, R. A.: *Sociolinguistics* (Cambridge Textbooks in Linguistics). Cambridge 1980, 1988, second ed. 1996

Linguistics: The Cambridge Survey (ed. by F. J. Newmeyer) IV. *Language: The Socio-cultural Context*. Cambridge etc., Cambridge University Press, 1988

The Sociolinguistics Reader (ed. by Trudgill, P. – J. Chesire). Vol. 1–2. London etc.: Arnold, 1998

Trudgill, P.: *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society*. Penguin Books, 1974, 1983, revised ed. 1995

Folyóiratok, évkönyvek:

International Journal of the Sociology of Language, Journal of Sociolinguistics, Language in Society, Language Variation and Change, Sociolinguistica. International Yearbook of European Sociolinguistics (ed. by Ammon–Mattheier–Nelde, 1987–)

Idevágó magyar vonatkozású angol nyelvű kiadványok:

Acta Linguistica Hungarica, Volume 43, Numbers 3–4, 1995/1996

Hungarian Language Contact Outside Hungary: Studies on Hungarian as a Minority Language (ed. A. Fenyvesi). John Benjamins, Amsterdam, 2005

International Journal of the Sociology of Language 111. *Hungarian Sociolinguistics* (ed. M. Kontra and Cs. Pléh). Mouton de Gruyter, Berlin – New York, 1995